

Találkozás Buddhával

Váránaszí, a Gangesz-menti örök város a Siva-hit egyik fellegvára. Sokan a nemes meghalás érdekében keresik fel, mert akit itt ér a halál, egyenes útja van a mennyekbe. Indiában a szent helyek egymást érik, és egyik felekezet sem sajátíthat ki helyeket, hisz oly gazdag a lelki kínálat, hogy kénytelenek megférni egymás mellett. Így Siva városa mellett alig néhány kilométerrel ott fekszik a buddhizmus egyik fő zarándokhelye: Szárnáth. Váránaszí tartják a világ egyik legrégebb városának, mi délután mégis Szárnáthba indultunk, ami vagy tizenöt kilométernyire fekszik innen. A háromkerekes motoros scooter vakmerő kanyarokat vesz a teherautók, tevék, kerékpárosok és tehének között, a sofőr nyugodt, mi pedig talán a Buddhára jellemző kikökökmentes apátiával nézzük a hajmeresztő manővereket. Szárnáth kis település, valójában az Őz Parkról nevezetes, ahol i.e. 532-ben, harmincöt éves fejjel Buddha az első prédikációját tartotta ahogyan a hagyomány fogalmaz: mozgásba hozta a tan (dharma) kerekét. Ekkor tárta fel az emberi élettel együtt járó szenvedés tényét, s a nirvánába vezető nyolcútmű nemes ösvény elemeit. Idővel a Buddha életével születés, megvilágosodás, első prédikáció és eltávozás kapcsolatos négy fő zarándokhely egyikévé fejlődött a kis település. Ahogy mondják, először a VI. századi hun invázió elől igyekeztek elrejtetni az ide települt templomok és kolostorok értékes kincseit. Tudományos ásatások helyett az angolok a XIX. században vagy negyven kőszobrot és 50-60 szekérnyi követ a Gangesz medrébe szórtak, az egyik híd megerősítése végett. Anagarika Dhammapala, a Srí Lanka-i születésű buddhista szerzetes 1891-ben látogatott Szárnáthba, s a zarándokhely romos és elhanyagolt állapotát látva elhatározta, igyekszik feleleveníteni az emlékeket. Ennek érdekében alapította meg a Mahabodhi Society-t, amely aztán sikerre vitte elképzeléseit. Idővel az Asóka-kori nagy sztúpa tetejéről elbontották a Humajun emlékére emelt muszlim építményt. Így Szárnáth ma szépen gondozott parkjaival, a karban tartott műemlékekkel és a vadasparkkal, valamint a múzeummal nemcsak a hívő buddhistáknak, de a kíváncsi látogatóknak is kellemes úti célja. Igen, a múzeum 1910-ben emelték az épületet a buddhista kolostorok mintájára, s a termekben, valamint a nyitott folyosókon helyezték el a leleteket fényképezni persze nem lehet. Itt látható a híres oroszlános oszlopfő, amely India nemzeti szimbóluma Pazar helyen, a bejáratnál szemben. Van itt egy legalább két-két és fél méter átmérőjű, egy darabból faragott környő, ami egy Buddha szobor árnyékvetője volt: függőlegesen is impozáns. A tárlókban kisebb-nagyobb kőfaragványok és egyéb tárgyak, a falak mellett pedig több tucatnyi egész alakos Buddha-ábrázolás. Egy idő után már befogadhatatlan a sok szobor, ám a bal oldali teremben föltűnt nekem egy hihetetlen finom megmunkálású Buddha. Egész alakos álló szobor, a test szinte csak jelzészzerű, alig emelkedik ki a háttér kőszikájából. A lábak kidolgozatlanok, a has kissé kidudorodik, finom redőzetű ruha fedi köldöktől lefelé, de ez is légies, a gandhárai stílus szellemében. A mellkas sem hangsúlyos, azaz minden figyelem a fejre, s főként az arcra terelődik. Ha jól figyeltem meg, a fej csigás elrendezésű haját mutat, jobb irányba csavarodó apró fürtökben, s az usnisa fejdudor természetesen itt is megtalálható. A dzsainista gázlókészítők, tirthankarák szoborfejei roppant hasonlóak, csak azokról hiányzik ez a szinte sámánjegyként értelmezhető fejdudor. A koponyához simuló fürtök is homogén aurát képeznek az arc kiemeléséhez, melynek a plasztikussága minden képzeletet fölülmúl. A homlok s a szemöldökcsont finom árnyékot vetnek a félig lehunytt szemre s az orcákra, melyeknek hajlása, domborodása természetfölötti szépségű. Az orr metszése finom, légies, de a száj&Az arckoponya fölülso harmada a transzcendencia: a szent titkokat rejtő homlok, s a meditatív lehunyt szemek& amik egy másik dimenzióra nyílnak, s épp félig becsukódnak a külvilág számára. Az arc középső harmada a világ, az ember: az orr fitossága, elevensége, s a homlok alatti, az orcákkal alkotott fény-árnyék játék sejtelmes játékossága ezt tükrözi, ám az alsó harmad, a száj alvilági módon hihetetlenül érzéki. Vastag, szinte csókra csücsörödő ajkak, így a száj a maga előre domborodásával egymagában legyőzi a frontális hatást. Mintha az érzékiség emelné ki az embert is a sík tömegeből, de a meg nem haladott érzékiség egyben csapda is, nem segít az üdvösség elérésében, hanem a világhoz köt. Mindez a homokkő hűvös, feketés-szürkés tónusában, finom megvilágításban bontakozik ki. Buddha májusi születésű ilyenkor Szárnáth ünnepel, így nem csoda, hogy keveset beszélt a transzcendenciáról, hanem pragmatikusan négy lábbal a földön, akár a bika a világi lét szenvedéséről tanított. Lám, az asztrológia ismét igazolódni látszik&Mintha a szobrot csodálva megállt volna számomra az idő, visszafordult volna a mindenség kereke, s elrohant volna mellettünk a fürge idő s a világ. Nem csoda, Buddha szobra már vagy ezer év óta szemléli az őt szemlélőket, én viszont csak néhány percre álltam meg ez mégis időtlen találkozás volt.